

Landskursus for Øjensygeplejersker, 2023

Korttidskontakter

Hvad er god sygepleje, og er det muligt at udøve god sygepleje på kort tid?

Karin Bundgaard,
RN, MScN, PhD, Lektor

Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje Aalborg Universitetshospital
& Klinisk Institut, Aalborg Universitet

PRÆSENTATION

2

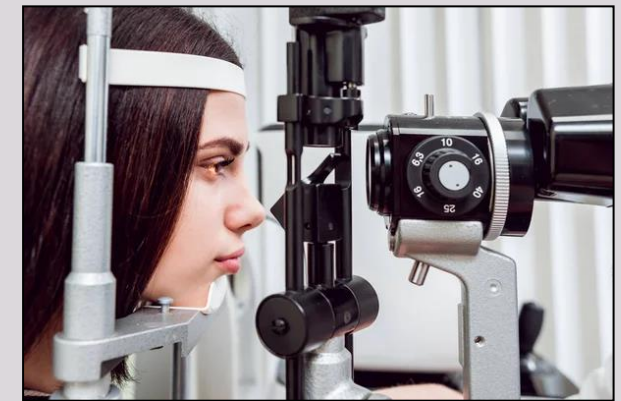
PLAN FOR DAGEN

3

- Konteksten – rammer for udøvelse af sygepleje
- Fundamentals of Care begrebsrammen
- Konteksten
- Integrering af sygepleje
- Etablering af relationen
 - At kende patienten
 - Forventninger og behov
 - Kommunikation
- 2 case fra en Øjenafdeling
- 8 hurtige

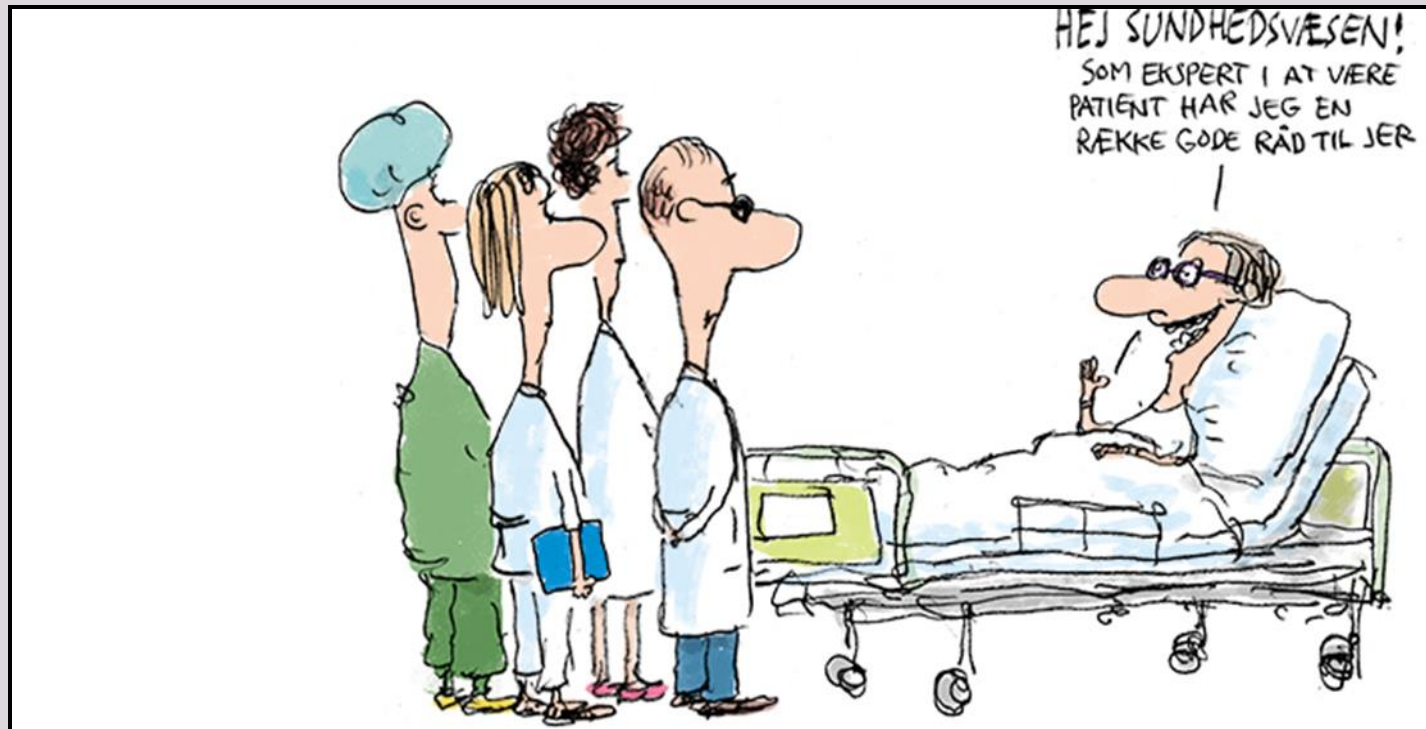
KONTEKSTEN

4

PATIENTEN ER EKSPERTEN

5

SUNDHEDSVÆSENET ANNO 2023

6

Medicinsk og teknologisk udvikling

Fundamentale ændringer i sundhedsvæsenet

- Øget sub-specialisering
- Mere intensive og accelererede forløb
- Tidligere udskrivelse fra hospitalet/reduceret indlæggelsestid
- Øget antal ambulante besøg
- Øget antal dagkirurgiske operationer

Mødet mellem patient og sundhedsprofessionel

Finder i stigende omfang sted i kortere forløb

Hvad har betydning for patienten i det korte møde?

Nødvendig viden for alle sundhedsprofessionelle

VÆRDIER I SUNDHEDSVÆSENET

7

Vi sikrer sammenhæng i patientens forløb og vi giver patienten indflydelse på egen behandling

Vi skaber sikre og effektive patientforløb med mennesket i centrum og med patienten som partner

Vi yder den bedste behandling med respekt for det enkelte menneske

Et effektivt sygehus - valgt af patienterne

Patientens situation styrer forløbet

MÅL MED SYGEPLEJE OG BEHANDLING

8

At hjælpe patienten trygt og sikkert (**bedst, sikkert og effektivt**) gennem et undersøgelses- og behandlingsforløb

Planlægge og udøve en medmenneskelig, omsorgsfuld, systematisk og situationsbestemt sygepleje og behandling (**indflydelse, tillid, ordentlighed og professionalisme**)

- Udgangspunktet skal altid være den individuelle patients forventninger og behov
- Udøvelse af sygepleje og behandling er kontekstuel betinget, og skal derfor tilpasses de kliniske omgivelser, hvori de udføres

HVAD SKAL VI NÅ I DET KORTE MØDE?

9

Præmissen er, at vi som sundhedsprofessionelle ofte kun et kortvarigt møde med patienten. Vi har derfor begrænset tid til at afdække patientens forventninger, ønsker og behov, opbygge en relation, etablere et trygheds- og tillidsforhold samt formidle information og vejledning til patienten, så patienten har det bedste udgangspunkt for at kunne tage informerede valg om forestående undersøgelser eller behandlinger

Kort sagt begrænset tid til at skræddersy sygepleje og behandling til den individuelle patient

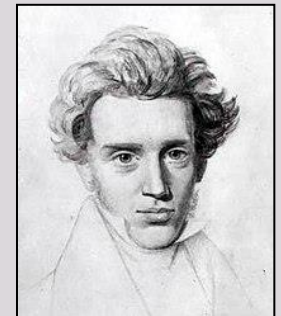
EN LIGEFREM MEDDELELSE

10

”at Man – naar det i Sandhed skal lykkedes en at føre et Menneske hen til et bestemt Sted, - først og fremmest maa passe på at finde ham der hvor han er og begynde der.

Dette er Hemmeligheden i al Hjælpekunst.

Enhver der ikke kan det, han er selv en Indbildning, naar han mener at kunne hjælpe en anden. For i Sandhed at kunne hjælpe en anden, maa jeg forstaa mere end han – men dog først og fremmest forstaa det, han forstaar. Naar jeg ikke gør det, saa hjælper min mere-Forstaaen ham slet ikke. Ville jeg alligevel gøre min mere-Forstaaen gældende, saa er det fordi jeg er forfængelig eller stolt, saa jeg i Grunden i Stedet for at gavne ham egentlig vil beundres af ham.”

Søren Kierkegaard 1895

HVAD VED VI?

Sygepleje er **essentielt** for patienters overlevelse, restitution efter behandling og i forhold til deres oplevelse at kunne leve med sygdom

Når sygepleje **udebliver**, så risikerer pt bl.a. længere indlæggelsesforløb, utilstrækkelig ernæring, at blive obstiperet

International forskning afspejler at patienterne **oplever ringe eller ingen sygepleje**

Tidsmæssig og ressourcemæssigt pres bevirker, at sygeplejersker er nødsaget til at prioritere – at tale med patienten, skabe tryghed, hjælp til egenomsorg

Fokus på produktivitet i modsætning til personcentreret sygepleje – produktivitet belønnes

SYGGEPLEJERSKEN
DANISH JOURNAL OF NURSING NR. 6 • 18. MAJ 2015 • 115. ÅRGANG

Hver anden sygeplejerske:
Travlhed truer patientsikkerheden

**Sygeplejeetisk Råd 25 år
Med tvivlen som drivkraft**

**Nonverbal kommunikation
kan redde liv**

Ekstra
Bladet

Sygehus lod far sulte ihjel

De regnede ham ikke for et menneske

Sygehuset lod min gamle far dø af sult og tørst. Indrømmet: Han var en vanskelig patient. Konfus, på tværs og ude af stand til at samarbejde. Men hans særlige behov for at blive pas...

Sygeplejerske slår alarm: Jeg svigter akut syge og døende patienter

Nedskæringer, dårlige bemandinger og stress koster liv news@mx.dk dårlig pleje, advarer fortvivlet sygeplejerske, som støttes af Dansk Sygeplejeråd.

FUNDAMENTALS OF CARE

‘The need for an integrated way of thinking about the fundamentals of care and the need for a systematic approach to the fundamentals of care that combines the physical, psychosocial and relational dimensions with context of the care environment’

(Kitson et al. 2014)

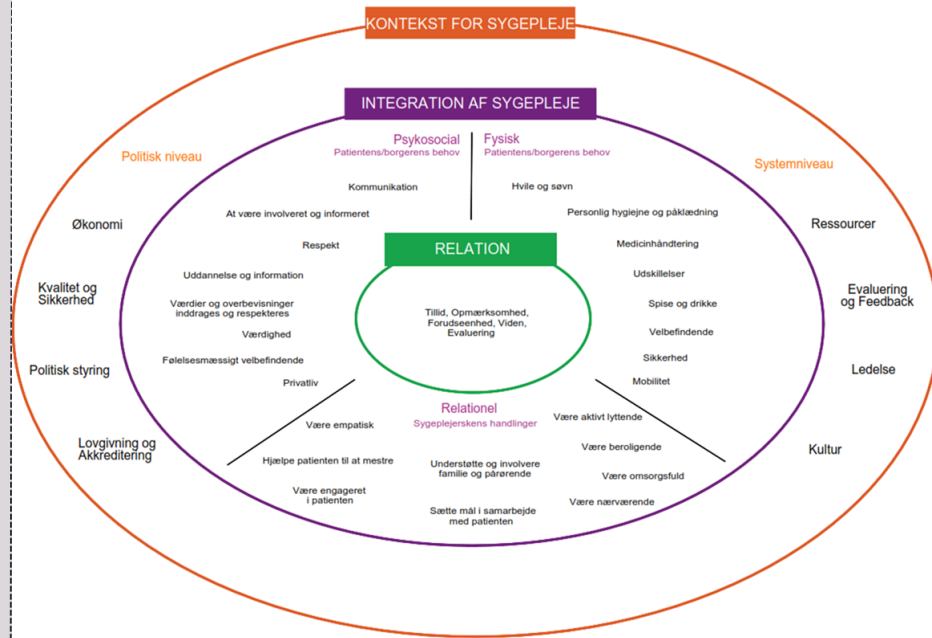
FUNDAMENTALS OF CARE

Udviklet i forskningsnetværket
International Learning Collaborative
ILC

Videreudvikling af/bygger på Virginia
Hendersons Basic Principles of
Nursing Care

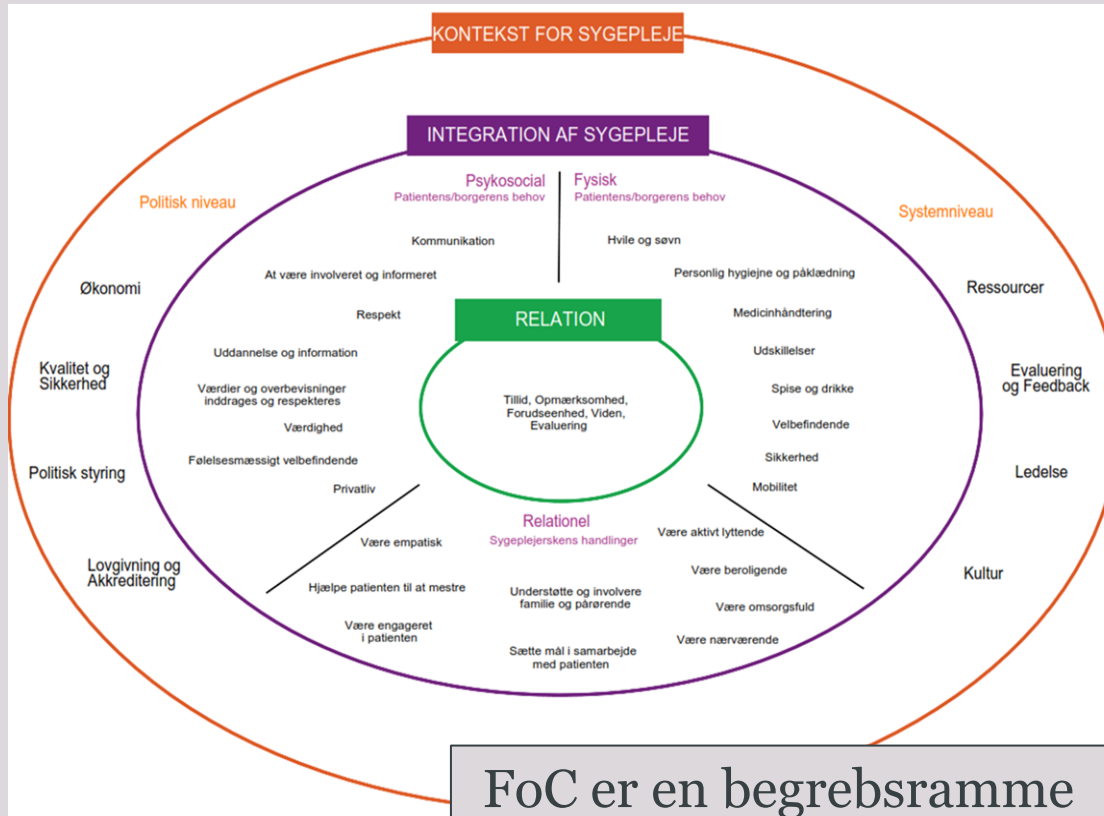
Sikre at patientens fysiske, psykiske
og relationelle behov imødekommes
med afsæt i fagligt velbegrundede
refleksioner og handlinger

Relationen er forudsætning for
planlægning og udøvelse af
situationsbestemt og personcentreret
sygepleje

Fundamentals of Care

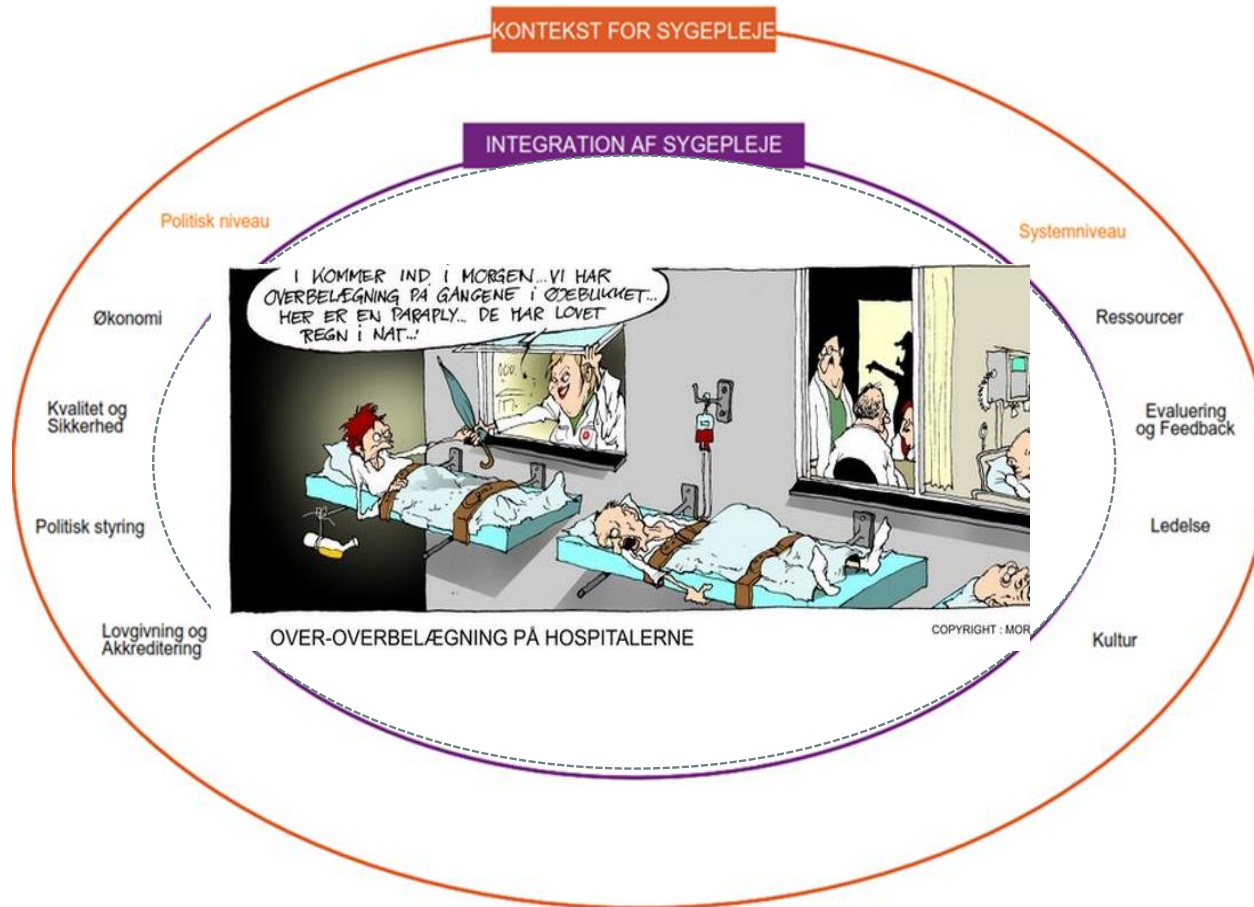
15

FoC er en begrebsramme
Ikke en teori!

- A trusting therapeutic relationship between care recipient and care provider
- Integrating and meeting a persons' physical, psychosocial and relational needs
- A context of care that is supportive of relationship development and care integration

KONTEKSTEN

Kvaliteten af sygeplejerske - patientrelationen er lige så afhængig af de kontekstuelle faktorer inden for sundhedssystemet, som den er af den enkelte sygeplejerskes færdigheder, engagement og evner

Integrering af sygepleje

17

Baseret på den etablerede relation til patienten, følger det videre forpligtende samarbejde mellem patient og sygeplejerske om integrering af sygepleje.

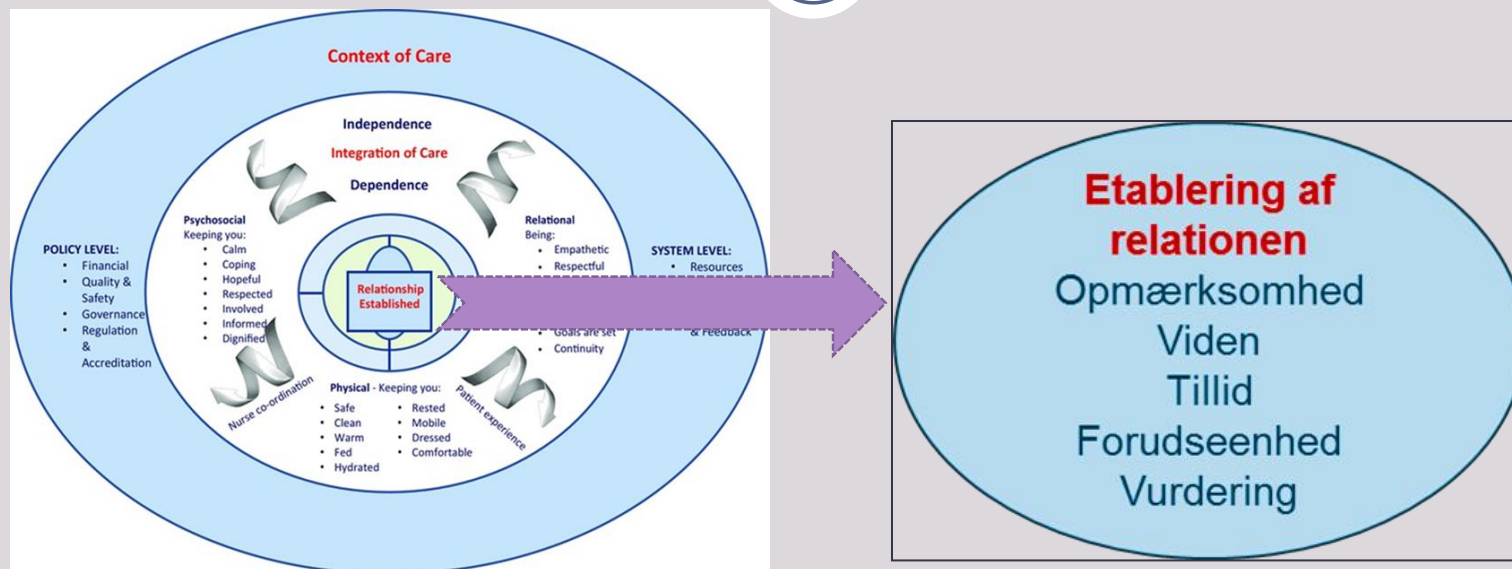
Sygeplejerskens rolle er at foretage en vurdering sammen med patienten om behov for sygepleje og derpå udvikle en individuel, realistisk plan for sygepleje sammen med patienten.

Planen integrerer fysiske, psykosociale og relationelle elementer af sygepleje

ETABLERING AF RELATIONEN

18

Hviler på den sundhedsprofessionelles

- Faglige vidensniveau
- Praktiske håndlag
- Evne til at indgå i en dialog med patienten, da relationer medieres gennem kommunikation

TILLID

19

- Afgørende betydning for at patienterne føler sig trygge og støttede
- Tillid er en løbende proces – og en negativ oplevelse kan underminere den tillid patienten har til den sundhedsprofessionelle
- Hvordan udvikler sundhedsprofessionelle en tillidsfuld relation?
 - Når mødet ofte er kort og afbrudt
 - Når flere er involveret i det enkelte patientforløb

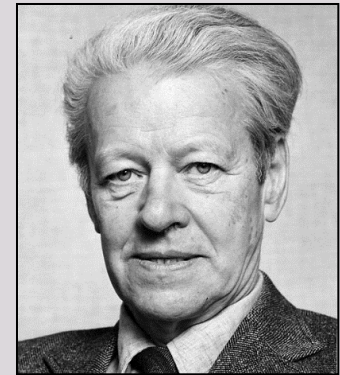

TILLID

20

”Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin egen hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede, man uddyber eller hæver. Men det kan også være forfærdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej.”

(Den etiske fordring K. E. Løgstrup)

Knud Erik Løgstrup
1905-1981

FOKUS - OPMÆRKSOMHED

21

Fokus/Opmærksomhed

- Evnen til at engagere sig i og fokusere på patienten som en person er afgørende for at kunne identificere patientens forventninger og behov
- Hvordan kan den sundhedsprofessionelle fokusere på patienten og give ham/hende deres udelte opmærksomhed uden at lade sig distrahere?

Getting to know the patient/person
&
How best to provide care for them

HVORFOR?

Politisk og organisatorisk perspektiv

- Fremmer sygeplejerskens evne til klinisk beslutningstagen
- Medvirker til at sikre kvalitet og sikkerhed i patientforløb

Sygeplejerskeperspektiv

- Hjælper sygeplejersken med at behandle patienter som unikke – at skræddersy sygepleje til den enkeltes behov

Patientperspektiv

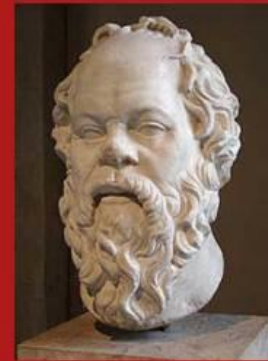
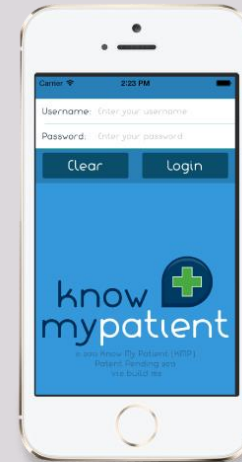
- Sygeplejersken skal kende mig for at vide, hvad mine ønsker og behov er

DEFINITIONER

24

Laurel Radwin:
Knowing the patients experiences,
behaviours, feelings and perceptions

Christine Tanner:
Knowing the patient typical patterns
of responses and knowing the
patient as a person

*And in knowing
that you know
nothing, that
makes you the
smartest of all.
- Socrates*

All Great Quotes

RADWINs FIRE CARE STRATEGIES

25

Empathizing

Sygeplejerskens evne til at sætte sig i patientens situation

Matching a pattern

Reflekterer sygepleje til patienter i lignende situationer

Developing the bigger picture

Kombinerer viden om patientens liv udenfor hospitalet med viden om patienten på hospitalet

Balancing preferences with difficulties

Balancerer patientens ønsker og præferencer med potentielle dilemmaer

AT KENDE PATIENTEN

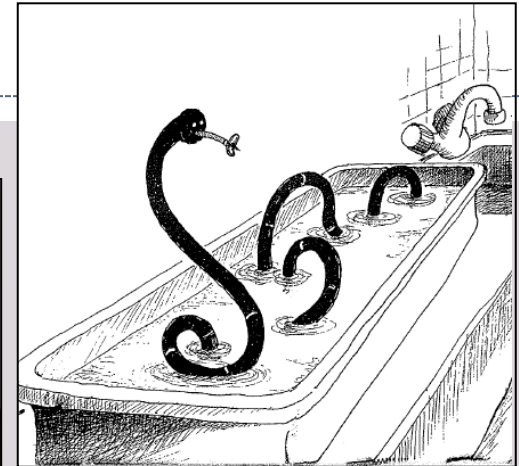
26

Hvad skal vi vide?

- Nervøsitet/angst
- Ønske om medicin
- Tidligere erfaringer

Hvordan?

- Journal/henvisning
- Kommunikation
- Sanserne: lytte, se og fysisk kontakt

ANTICIPATION

VURDERING

27

Anticipation

Hvad kan hjælpe sygeplejersken med at forudse, hvad patienten forventer og har behov for?

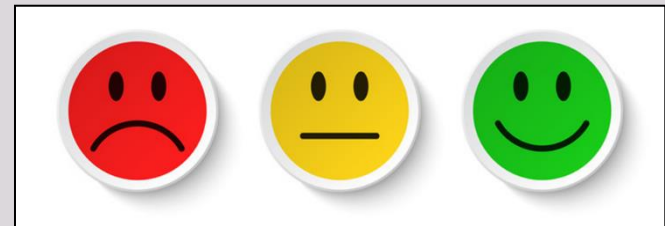
Så sygepleje bliver medmenneskelig, omsorgsfuld, systematisk og situationsbestemt.

Indflydelse, tillid, ordentlighed og professionalisme

Vurdering

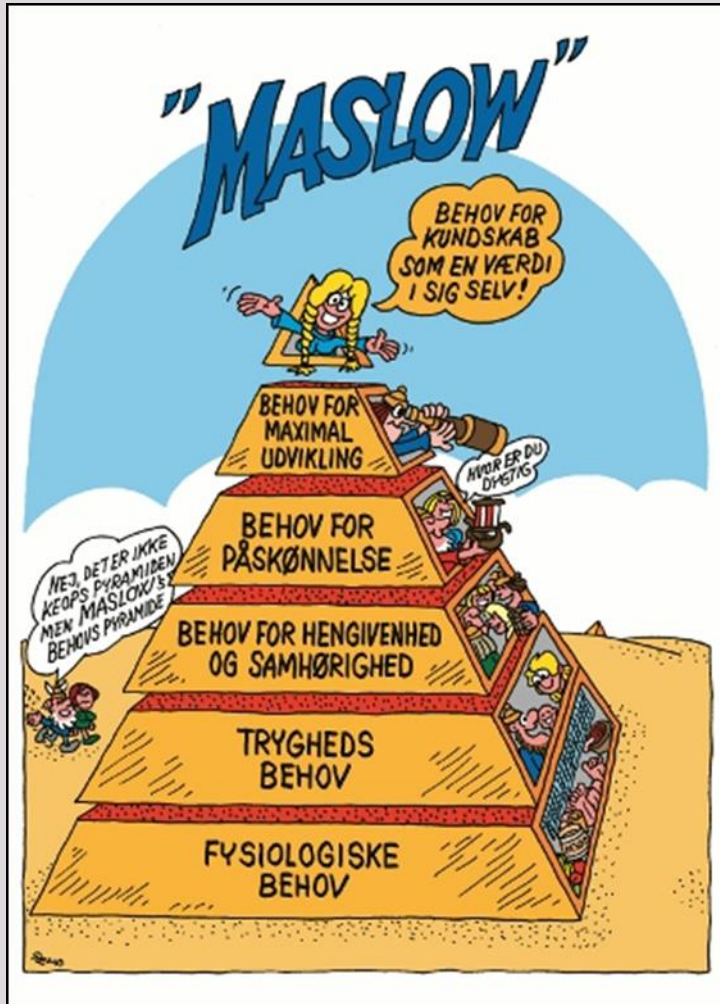
Hvordan ved sygeplejersken, om det fungerer?

Sygeplejersken responderer på tegn og signaler fra patienten og planlægger sin sygepleje og behandling i forhold til dette

FORVENTNINGER OG BEHOV

28

"Expectation is the root of all heartache"
- Shakespeare

FORVENTNINGER OG BEHOV

29

Nervøsitet og angst

- At få det overstået
- Ordenes betydning
- Tage forholdsregler

Fastholde kontrol

- At være forberedt
- Andre i 'samme båd'
- At være proaktiv

GROUND
KONTROL
Retrosade

VIRGINIA HENDERSON

30

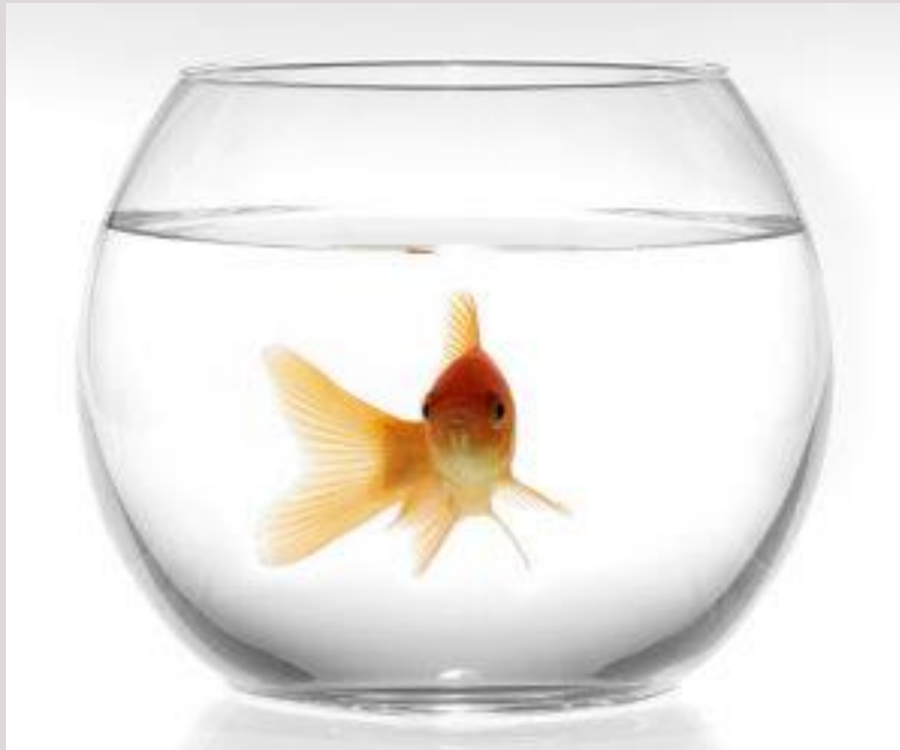
”Selv om det er vigtigt at vide, at alle mennesker har fælles behov, er det lige så vigtigt at være klar over at disse behov tilfredsstilles gennem uendeligt varierende livsmønstre, hvoraf to ikke er ens. Det betyder at ligegyldigt hvor klog sygeplejersken er, eller hvor hårdt hun prøver, kan hun aldrig fuldstændigt tolke eller dække alt det, som et andet menneske har behov for med hensyn til sin følelse af velvære. Hun kan bistå ham med de aktiviteter, der bidrager til denne tilstand, som betyder sundhed – for ham – eller bedring efter sygdom – for ham – eller det der – for ham – er en god død.”

Virginia Henderson
1897-1996

PAUSE

31

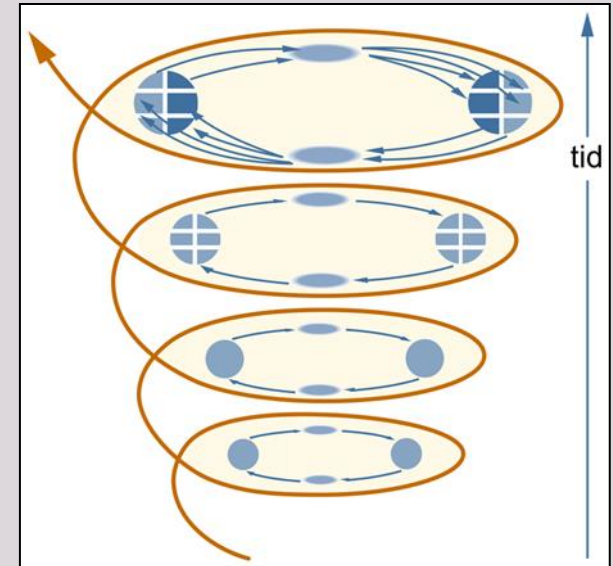

HVAD ER KOMMUNIKATION?

32

Begrebet kommer af det latinske *communicare*

- at gøre noget fælles
- at delagtiggøre en anden i
- at have forbindelse med
- En cirkulær proces, hvor parterne konstant reagerer på hinandens adfærd
- Enhver adfærd indeholder kommunikation
- I enhver kommunikation er der en tilbagemelding (verbal/nonverbal)
- Det er ikke muligt ikke at kommunikere

KOMMUNIKATION

33

“Å kommunisere er noe vi alle kan, og har bedrevet fra de tidligste faser i livet. Man skulle tro at dette er noe vi behersket godt. Erfaringen viser at de aller fleste av oss har mye å lære.”

(Eide og Eide : Kommunikation i relationer 1996:17)

TAL, LYT, SE OG FØL

34

Forståelse kommer fra

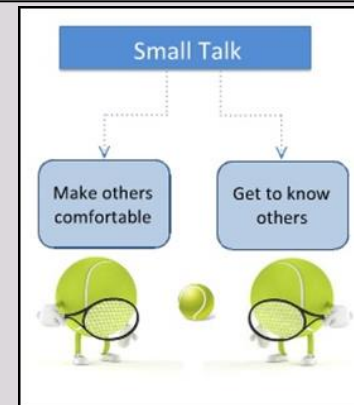
- 55 % Kropssprog
- 38 % Tonefald
- 7 % Det talte ord (Mehrabian 1967)

Kommunikations redskaber

- Humor
- Metaforer
- Small talk

Brugen af alle sanserne

- Lytte, se, lugte og følesansen

KUNSTEN ER AT LYTTE

35

- Vi lytter med ørerne

Ordnes indhold, tonefald, stemmeklang og pauser

- Vi lytter med øjnene

Kropsholdning, blikket, hvordan er patienten tilpas

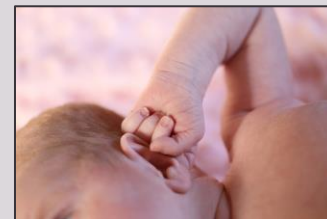
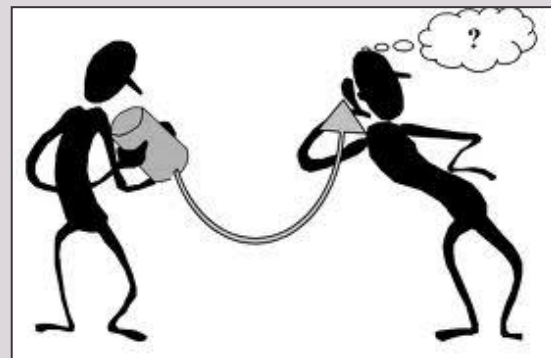
- Vi lytter til atmosfæren

Menneskelig og varm eller høflig og lukket

- Vi lytter til os selv

Hvordan har jeg det i dag, fordomme, blinde pletter, situationen

(Eide og Eide : Kommunikation i relationer 1996)

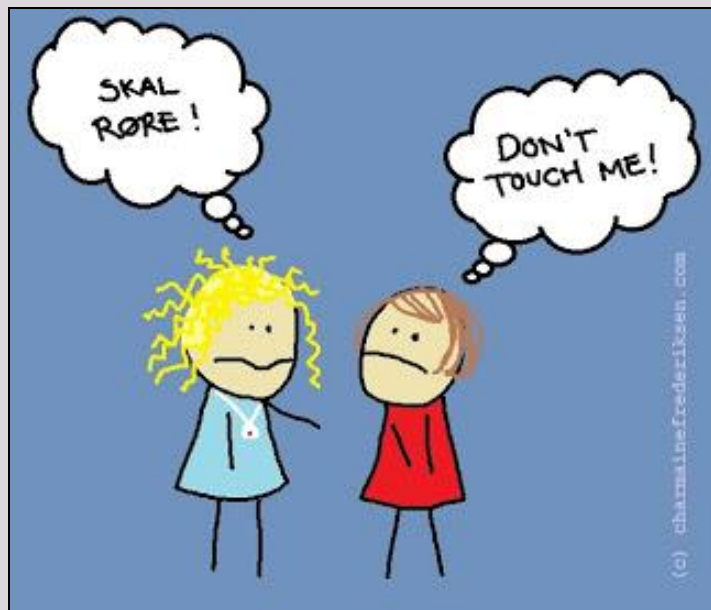

VI LYTTET MED HÆNDERNE

FYSISK KONTAKT

37

ark MANDAG 10. MARTS 2014/ MX.DK MANDAG 10. MARTS 2014/ MX.DK Danmark 5

Mødet med et andet menneske bliver hurtigt til et lille overgreb

DANMARK. Knuset er blevet en populær måde at hilse på, men et flertal har oplevet det som ubehageligt.

Danskerne er blevet en nation af krammere. Mænd, kvinder, unge og gamle mødes konstant i omfavnelser.

Men knuset er blevet så udbredt, at det ofte bliver akavet og væmmeligt, fordi man står krop mod krop med en person, man måske har lyst til at have kropskontakt med.

61 procent af befolkningen siger i en undersøgelse, som YouGov har lavet for metroxpress, at de har følt ubehag ved at få et knus, fordi den anden dermed er kommet for tæt på. Flere end to tredjedele af kvinderne, 68 procent, har oplevet ubehaget på egen krop.

»Selvfølgelig,« siger psykolog Malin Lundsgaard Martinussen.

»For der er gået inflation i knus, som uddeler i flæng ganske uden hensyn til, at man med sin krop invaderer andres intimitet. Selv om det er ret harmøst, er det et

»Høj med dig: Mødet med et andet menneske starter ofte med et knus, men mange danskere føler faktisk ubehag ved det.«

de konstante knus er endnu et bevis på, at danskernes indimgrensninger er nedbrudt.

»Man føler bramfrit og offentligt samtaler om sit seksiv. Kvinder ringer til synskologen fra toget. Med reality-tv er der ind-

ført sexscener i primetime.«

Dansk Håndtryksforening mener også, at der er gået inflation i knuset. Foreningen kæmper for bevarelsen af det håndtryk, der er ved at blive klient af knuset.

»Danskerne svarer voldsomt på knuset, som to mænd, passende kan nøjes med at give hinanden. Hvis de sammen har oplevet et dramatisk skidsforlis,« siger foreningens formand, Niels Nørgaard.

CHRISTIAN KLOSTER@MX.DK

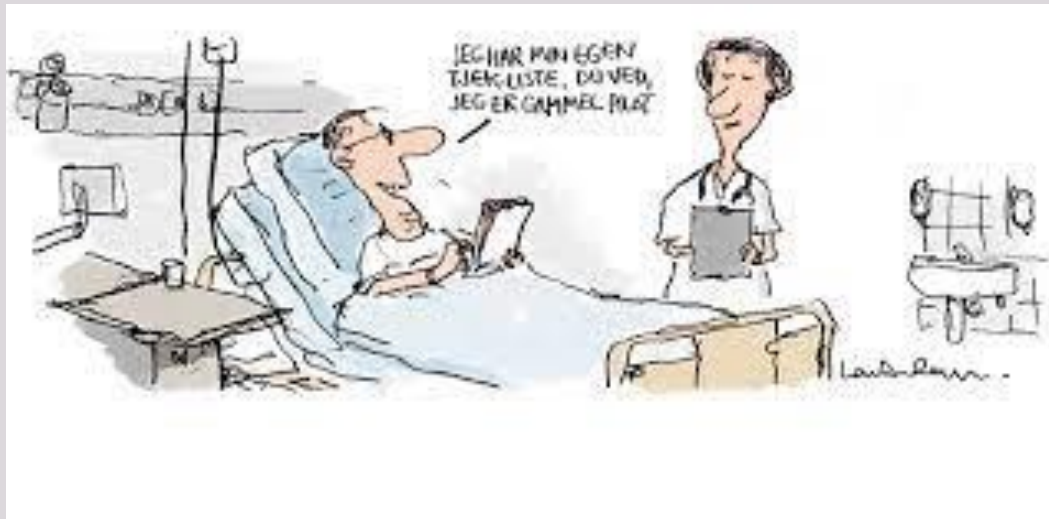
VI LYTTER MED MOMO

KRAV TIL KOMMUNIKATION

39

- Stille spørgsmål, der åbner verden for patienten
- Evne at få patienten til at stille spørgsmål
- Hjælpe patienten til at sprogliggøre følelser og erfaringer
- Kunne sprogliggøre egen viden således at den bliver forståelig for patienten

CASEN Martha

40

Martha er 93 år og kommer til injektion nr. 53 på sit venstre øje.

- I journalen er der oprette to problemer, et i forhold til sart hud, og et i forhold til at patienten altid er meget nervøs for at få injektion, og har svært ved at holde blikket stille
- Martha har udtalt, at der kun er en enkelt, som har kunnet give hende injektion uden at det gjorde ondt. Martha bliver mere og mere nervøs for, hver gang hun kommer
- En sygeplejerske henter Martha på stuen, og så snart hun ser den mandlige medicinstuderende, som skal give injektion, stopper hun op. Hun kigger i gulvet og hvisker stille: “ Nej, nej, nej”. Hun peger på den medicinstuderende og siger:” Men ved I ikke, at der kun er en som kan stikke mig”
- Martha virker utryg og er grådlabil. Hun giver udtryk for, at hun ikke ønsker behandlingen, men bliver lidt vred, da sygeplejersken siger det er frivilligt og siger:” Nej, kom nu bare i gang”

Casen Martha

41

- Ved markering af indstikssted på øjet, giver Martha ikke udtryk for smerte eller ubehag, men hele hendes krop er anspændt.
- Ved selve injektionen giver Martha udtryk for smerte, og hun har svært ved at holde blikket stille.
- Martha var markeret klar til injektion i bookplan kl. 11.52, og klokken 12.09 er hun afsluttet fra injektionsstuen.

Casen Jane

42

- Jane er 78 år og kommer alene til kontrol for sin våde AMD. Der er i bookplan afsat 10 min
- Janes visus er 0,25/0,32, og hun fortæller, at der ikke er ændringer siden sidst
- Martha har en lup med lys, som hun synes hjælper hende godt. Hun fortæller, at hun klarer sig fint i hverdagen, men at der selvfølgelig er mange ting, hun ikke længere kan se
- Martha møder god hjælp og støtte fra familien, men oplever at enkelte veninder ikke forstår hendes synshandicap, og tror at hun gør det værre end det egentlig er
- Hun fortæller, at hun under en frokost med nogle veninder fumlede lidt med sin mad, og at talen faldt på hendes synshandicap. En veninde sagde, at hun mente det er “spil fra galleriet” når Jane siger, at hun ikke ser ret godt. Veninden fortsatte:”Du kan jo sagtens se. I sidste uge, påpegede du jo, at jeg havde fået farvet hår”.
- Jane kigger på sygeplejersken, sukker og siger:” Og selvfølgelig kunne jeg se det. Hun plejede at have helt hvidt hår og nu var det rødt”.
- Selve synsmålingen + samtale tager ca. 20 min.

CASEARBEJDE

43

Inden mødet:

- Lægger du en plan for sygepleje til dine patienter?
- Hvilken plan vil du lægge for sygepleje til Martha/Jane?
- Påvirker den viden du tilegner dig om Martha/Jane i journalen, den plan du har lagt for sygepleje? Hvordan?

I mødet:

- FoC fem begreber *fokus, viden, forudseenhed og vurdering til at skabe tillid*
- Hvordan vil du etableret en tillidsfuld relation med Martha/Jane?
- Hvad er det første du vil have fokus på i dit møde med Martha/Jane?
- Hvad er vigtigt for dig at nå i det korte møde du har med Martha/Jane, inden hun behandles?
- Hvordan tilegner du dig viden om Marthas/Janes forventninger og behov? Hvordan sikrer du dig at de imødekommes?
- Hvordan vil du integrere de fysiske, psykiske og relationelle aspekter af sygepleje?
- Har rammerne/konteksten betydning for din planlægning af sygepleje?

Efter mødet:

- Følger du op på din plan for sygepleje til Martha/Jane? Hvordan?
- Har rammerne/konteksten betydning for muligheden for at følge op?

OPSAMLING

44

Otte hurtige pointer at tage med hjem.....

HVAD PÅVIRKER RELATIONEN?

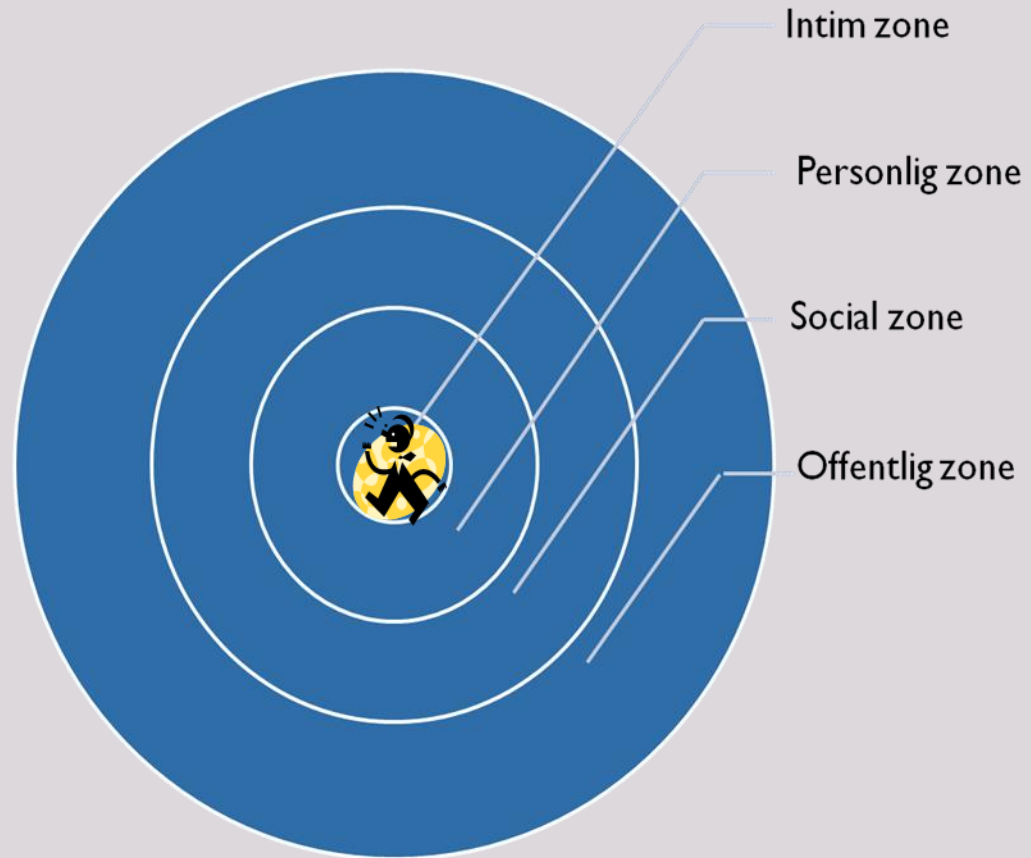
45

Almen dannelse

- Tiltale
- Præsentation
- Generationer

Fysiske rammer

- Mødet
- Påklædning
- Intimitetsfære

(Edward Hall 1966: The Hidden dimension)

HVAD PÅVIRKER RELATIONEN?

46

Patientens psykiske tilstand

- Nervøsitet og angst
- Krise

Oplevelsens betydning

- Alle oplevelser er rigtige og realistiske
- Forskellige modeller af verden
- Uformelle sociale møder

Ordets betydning

- Hverdags/basissprog
- Kort, klart og præcist

Den diagnostiske kultur

- Den værst tænkelige død er en død uden diagnose

Den autoritære tilstand

- Magtforskydning – asymmetrisk kompetence
- Patienten tilpasser sig

Den ikke sproglige holdning

- Overensstemmelse mellem det sagte og det gjorte
- Holdning afspejles i både ord og kropssprog

TID ...

Fik du hørt
det du ville?

"Det var ikke særlig klogt sagt, Plys" sagde Grislingen.
Peter Plys: "Det var klogt, da det var inde i mit hoved, men så skete det noget på vejen ud!"

